

Błażej Osowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

blazej.osowski@amu.edu.pl

ORCID: 0000-0002-4226-1378

KONCEPCJA SŁOWNIKA JĘZYKA I KULTURY WIELKOPOLSKI A SERIA WIELKOPOLSKIE SŁOWNIKI REGIONALNE

Jak powszechnie wiadomo, dialekt wielkopolski jest jednym z najmniej opracowanych w Polsce pod względem leksykograficznym (Karaś 2011: 373–379). Istnieją słowniki amatorskie oraz rozpoczęto wydawanie słowników tematycznych z poszczególnych części dialektu (seria *Wielkopolskie Słowniki Regionalne*, dalej też: WSR), brak jednak opracowania leksyki dotyczącego całej Wielkopolski właściwej. Publikacja tego typu będzie zatem wypełnieniem owej luki. Ponadto dzięki istnieniu słowników (lub pracom nad nimi) z innych regionów możliwe będą badania porównawcze oraz badania o charakterze ogólnogwarowym. Niniejszy tekst nie jest studium o charakterze materiałowym, analitycznym czy syntetycznym, lecz opracowaniem koncepcyjnym. Jego zadaniem jest przybliżenie pomysłu słownika ogólnowielkopolskiego oraz stosunku tegoż do ukazującej się już serii WSR.

Pomysł słownika gwar Wielkopolski nie jest nowy. O pierwszej próbie jego opracowania myślano już ponad 60 lat temu. W roku 1959 Monika Gruchmanowa, opisując materiały Adama Tomaszewskiego przejęte w 1948 r. do Zakładu Języka Polskiego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wspomniała, że na ich podstawie zamierzono opracować atlas oraz słownik. Nadmieniła ponadto, że na podstawie zapisków A. Tomaszewskiego (od 2 do 24 s. z poszczególnych miejscowości) pod kierunkiem Władysława Kuraszkiewicza ułożono kwestionariusz gwarowy dla Wielkopolski. Zebrany dzięki niemu materiał miał posłużyć do monograficznego opracowania gwar Wielkopolski wraz ze słownikiem (Gruchmanowa 2003: 35). Jednak Jerzy Sierociuk po rozmowie z Zygmuntem Zagórskim ustalił, że do realizacji prac nad słownikiem nie przystąpiono. Nie wiadomo też, jaki kształt miał przybrać planowany słownik.

Więcej informacji podał Zenon Sobierajski, który ogłosił w roku 1991 swój pomysł *Słownika ludowego Wielkopolski*. Badacz ten jednocześnie stwierdził, że projektowany słownik jest oczekiwany przez środowisko językoznawców, byłby pomocny przy tworzeniu *Atlasu języka i kultury ludowej Wielkopolski* (AJKLW) oraz przy śledzeniu procesów integracji językowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych.

Z. Sobierajski, postępowo jak na owe czasy, przewidywał zamieszczenie w słowniku fotografii i rysunków, co miało wynikać z założonego związku z AJKLW, oraz opracowanie materiałów na zasadzie podobnej do zbiorów Bernarda Sychty, tak by możliwe były badania nad wspólnotą wielkopolsko-pomorską. Dzieło Z. Sobierajskiego miało mieć selektywno-dyferencyjny charakter, tj. miało do niego wejść słownictwo ważne dla kultury ludowej, nawet jeśli byłoby wspólne z polszczyzną ogólną, oraz dyferencyjne co do rdzenia (*gielnik* ‘gruby kawałek chleba’), znaczenia (*statki* ‘naczynia kuchenne’) oraz wymowy (*presa* ‘prasa, stołek do wyciskania sera’). Jako że Z. Sobierajski zamierzał zawrzeć w swoim słowniku nie tylko leksykę gwarową, lecz także regionalną, potoczną ogólną (mówioną) oraz literacką (pisaną), w tytule projektu użył słowa *ludowy*, nie zaś *gwarowy*. Ponadto przewidział w publikacji miejsce dla frazeologizmów (np. *ślepe ryby*), wyrazów dźwiękonaśladowczych (*wijo! ksebie*), przyswojonych wyrazów obcych i niektórych nazw własnych. Podstawa materiałowa miała zasadniczo charakter współczesny (40-lecie po 1945 r.); uzupełniając ją tworzyć źródła drukowane i rękopiśmienne, lecz jej główną częścią miały być materiały z dokumentacją foniczną. Działo się tak ze względu na systematycznie prowadzone rejestrowanie od okresu powojennego w Poznaniu zapisów mowy ludowej. Przez wiele lat uczestniczył w tym przedsięwzięciu Z. Sobierajski, toteż chciał wykorzystać zgromadzone w fonotece materiały. Z tego względu *Słownik ludowy Wielkopolski* określił jako metafoniczny (Sobierajski 1991). Prace nad tym dziełem nie wyszły poza etap przygotowań. W archiwum Pracowni Dialektologicznej znajduje się kilkanaście pudeł z rozpisanymi na fiszki wybranymi opracowaniami gwar wielkopolskich.

Po raz trzeci koncepcję słownika ogólnowielkopolskiego zarysował J. Sierociuk. Podobnie jak Z. Sobierajski i ten badacz w tytule nie użył słowa *gwara*, gdyż słownik miał mieć charakter etnokulturowy. Przed opracowaniem tego dzieła powstać miały regionalne słowniki tematyczne – obecnie realizowane w serii WSR, które oparte na tym samym kwestionariuszu odpytanym w różnych miejscowościach stworzą okazję do ujęcia porównawczego. Słowniki te miały zawierać około 4000 haseł, posługiwać się transkrypcją uproszczoną, w miarę przystępną budową hasła, zawierać poszerzony kontekst użycia wyrazu hasłowego oraz ilustrację graficzną. Nie wiadomo, czy założenia te miałyby zostać przeniesione do słownika ogólnowielkopolskiego. Wiadomo natomiast, że badacz dopuszczał możliwość redakcji słownika w postaci elektronicznej, internetowej z ilustracją dźwiękową (Sierociuk 2016).

Przedstawiana tu koncepcja *Słownika języka i kultury Wielkopolski* (SJKW) jest więc już czwarta z kolei.

Nazwa. Idziemy śladem wyznaczonym przez poprzedników. W tytule nie pojawia się określenie *gwara* przede wszystkim dlatego, że sytuacja językowa na współczesnej wsi jest zróżnicowana. Gwara stanowi tylko jedną z używanych tam odmian języka obok polszczyzny regionalnej, potocznej czy specjalistycznej. Słownik

powinien odbijać to zróżnicowanie, nie można więc narzucić mu ograniczeń odmianowych. Na rejestrację faktów istotnych kulturowo dla badanego obszaru zwracali uwagę Z. Sobierajski i J. Sierociuk, stąd obecność w nazwie projektu komponentu *kultury*. Sformułowanie *języka i kultury* jest także nawiązaniem do *Atlasu języka i kultury ludowej Wielkopolski*, choć w wypadku słownika rezygnujemy z elementu *ludowy*, ponieważ nie chcemy ograniczać się do rejestracji jedynie faktów kultury wsi. Kulturę regionalną widzimy jako zjawisko ujawniające się w różnorodnych formach na wsi i w mieście. Tym samym typ opisywanego słownika można określić jako lingwistyczno-etnograficzny¹.

Jako podstawę wyznaczenia **zasięgu terytorialnego** SJKW przyjąć można rozstrzygnięcia zastosowane w AJKLW. Konieczne będą jednak pewne modyfikacje.

Na północy granicę badanego obszaru stanowi Noteć. Co prawda, położona na północ od tej rzeki Krajna stanowi część historycznej Wielkopolski, jednak ma osobne opracowanie w postaci wielotomowego *Słownictwa krajniackiego* Władysława Brzezińskiego (1982–2009) oraz popularnego *Matego słownika gwary krajeńskiej* (Kęcińska 2004).

Posuwając się w górę Noteci, trafiamy na Pałuki, które należy uwzględnić w projektowanym słowniku, gdyż historycznie są to tereny Wielkopolski i nie mają odrębnego, naukowego opracowania leksykograficznego. Z terenu tego mamy jedynie amatorskie opracowanie leksykalne Mirosława Kaźmierzka Binkowskiego (2009).

Dalej na południe są tereny pograniczne z Kujawami. Położonych na zachód od Noteci miejscowości Ostrowo (pow. mogileński) i Stara Ruda (pow. koniński) nie zalicza Z. Sobierajski do punktów kujawskich w AJKLW. Są to więc wg niego punkty z Wielkopolski historycznej, choć wg podziału S. Urbańczyka należałoby tu już mówić o Kujawach. Z kolei wg tego samego badacza tereny na południe od Noteci przynależą do Wielkopolski właściwej; uwzględnia je jednak *Słownik gwary i kultury Kujaw* jako część Kujaw Borowych (SGKK: 31, 322). Jak widać, wyznaczenie granic faktów językowych czy kulturowych nie ma często charakteru ścisłego i jednoznacznego, dlatego niekiedy trzeba przyjąć rozstrzygnięcia arbitralne. W naszym wypadku trudno mówić o Wielkopolsce bez okolic Konina, dlatego jako północno-wschodnią granicę badanego obszaru przyjmujemy Noteć ze świadomością, że część tego terenu może być również opracowywana w ramach SGKK. Sprawdzenie wiadomości w dwóch źródłach stanowić będzie pewną niedogodność dla badaczy zajmujących się tym terenem, jednak pierwszeństwo w tym wypadku dajemy integralności dialektu wielkopolskiego.

Na wschodzie granica Wielkopolski ma charakter najbardziej otwarty. Chodzi o tereny styku z ziemią łęczycką i sieradzką² (okolice Turku, Poddębic, Sieradz,

¹ Określając typy słowników, odwołuję się do klasyfikacji H. Karaś (2011: 38–54).

² Warto przypomnieć, że był to teren pierwotnie wielkopolski, który następnie został językowo zmałopolonizowany (Kamińska 1968: 122–134).

Ostrzeszowa uwzględnione w AJKLW). Ze względu na brak opracowań leksykograficznych z tego terenu przyjmujemy jako granicę naszych zainteresowań granicę administracyjną (województwa wielkopolskiego).

Pogranicze ze Śląskiem również zostało uwzględnione w AJKLW (okolice Kępna i Wielunia). W tym wypadku również rozstrzyga przebieg granicy administracyjnej, co oznacza, że tereny pow. kępińskiego będą uwzględniane w SKJW, a pow. wieluńskiego i wieruszowskiego – nie.

Granice południowa i zachodnia sprawiają najmniej problemów (ponieważ poza obszarem rdzennych gwar wielkopolskich rozciąga się teren tzw. nowych dialektów mieszanych) i ich przebieg przyjmujemy za AJKLW.

Bezsporne jest włączenie do słownika materiału zebranego wśród mieszkańców wsi. Pytaniem jest, co zrobić z materiałem miejskim. Jak pokazał przykład *W kuchni u pleszewian. Słownik języka i kultury mieszkańców powiatu pleszewskiego* (Osowski 2019b), ujęcie w jednym zbiorze leksyki zebranej na wsi i w mieście jest uzasadnione. Zebranie w jednym miejscu materiału miejskiego i wiejskiego nie stwarza sztucznych granic narzucanych przez rozdział dialektologii i socjolingwistyki, pokazuje słownictwo jako continuum i stwarza możliwości pełniejszych badań. Za przyjętym rozwiązaniem przemawia także fakt, że miasta wyrastają na lokalnym podłożu kulturalnym, językowym i społecznym (por. Piotrowicz 2007, 2008) oraz powiązane są silnymi więzami gospodarczymi i społecznymi z otaczającymi wsiami. Ponadto obecnie mobilność społeczna między miastem a wsią jest duża.

Ramy czasowe opracowywanego zbioru koncentrują się na XX i XXI w., kiedy to powstało najwięcej naukowych opracowań leksyki wielkopolskiej. Dysponujemy pracami A. Tomaszewskiego, Z. Sobierajskiego, M. Gruchmanowej, Z. Zagórskiego, H. Nowaka, P. Bąka, AJKLW oraz jego kwestionariuszami, zbiorami tekstów gwarowych (choć jak wiemy, ich przydatność dla leksykografii jest niewystarczająca – por. Sierociuk 2012), serią WSR oraz słowniczkami pisanymi przez nieprofesjonalnych sympatyków regionu³. Do dyspozycji pozostają również prace licencjackie i magisterskie pisane pod kierunkiem pracowników Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM. W fonotece Pracowni Dialektologicznej UAM zdeponowane są ponadto nagrania rozmów przeprowadzonych przez jej pracowników, które również można wykorzystać w planowanym słowniku po uzyskaniu odpowiednich zgód.

Wspomniany przedział czasowy (XX–XXI w.) trudno określić jako jednolity. Przemiany cywilizacyjne, polityczne i społeczne, które zostały wywołane przez dwie wojny światowe i zmiany przynależności państwowej, okres PRL-u, przywrócenie gospodarki wolnorynkowej, wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz rozwój technologii cyfrowych przyczyniły się do znaczących zmian sytuacji językowej w Polsce.

³ Wymieniam jedynie wybrane pozycje, ponieważ literatura w tym zakresie jest bogata: Bąk 1968; Giera, Jańczak 2005; Gruchmanowa 1970; Kobus, Migdałek 2023; Nowak 1970; Osowski 2019b; Sobierajski 1995; Tomaszewski 1930; Zagórski 1967.

Tym samym opisywany słownik określić należy jako synchroniczno-diachroniczny. Synchroniczny, gdyż skupiać się będzie na wskazanym okresie, diachroniczny – gdyż okres ten podzielić można na mniejsze, odmienne od siebie, podokresy. Element diachronii uwidoczni się jeszcze bardziej, jeśli weźmiemy pod uwagę, że na dalszym etapie prac perspektywę czasową można przesunąć jeszcze bardziej w przeszłość. Interesujące poznawczo byłoby uwzględnienie choćby XVIII-wiecznych inwentarzy szlacheckich czy mieszczańskich, które pokazałyby tło historyczne XX-wiecznej leksyki gwarowej i regionalnej (por. wyniki analiz w: Osowski 2019a; Kuć 2022).

Omówiony powyżej dobór źródeł sprawia, że w wypadku opisywanego projektu mamy do czynienia ze słownikiem ogólnotematycznym, polisystemowym, całościowo-dyferencyjnym. **Ogólnotematyczny**, ponieważ choć wykorzystywane WSR mają charakter tematyczny, to poprzez zestawienie ich w jednym zbiorze oraz wykorzystanie innych materiałów uzyskamy ogląd szerszego wycinka rzeczywistości. Obok zagadnień typowych dla wsi – jak np. praca na roli, hodowla zwierząt czy budowa studni – znajdują się te związane w miastem (np. targi, jarmarki) czy ogólne (kulinaria, wierzenia i obrzędowość). **Polisystemowy**, ponieważ zawierać będzie materiał z różnych wsi i tym samym z różnych systemów gwarowych. Określenie **całościowo-dyferencyjny** wydawać się może sprzeczne. Chodzi tu jednak o wykorzystywaną podstawę materiałową. Dawne opracowania koncentrowały się głównie na rejestrowaniu faktów typowych dla gwar, dziś tymczasem przeważa podejście całościowe⁴. Połączenie tych dwóch typów danych daje ujęcie całościowo-dyferencyjne.

Wyraz hasłowy w SJKW, ze względu na obecność leksyki z różnych terenów Wielkopolski, a tym samym obecność różnych form fonetycznych, podawany będzie w postaci ogólnopolskiej. Odmienne postaci wymowy będą odnotowywane jako warianty. Na **pozostałe elementy artykułu hasłowego** złożą się jeszcze: znaczenie, informacja gramatyczna, przykłady użycia (dłuższe cytaty oraz formy gramatyczne inne niż lemma) z lokalizacją i źródłem, informacja etymologiczna, semantyczna oraz ilustracja (zdjęcia, grafika lub wideo). Możliwe to będzie, gdyż słownik powstanie w formie internetowej.

Biorąc pod uwagę wielkość opracowywanego terenu i zbioru źródeł oraz obszerność artykułu hasłowego, zadać można sobie pytania, jak długo potrwać prace oraz jak duże wydawniczo będzie to dzieło. Otóż **prace będą przebiegały w etapach**, a przedstawiony tu opis projektu jest planem maksimum, który ma zostać osiągnięty na końcu prac. Pierwsza faza zakłada opracowanie narzędzi do tworzenia słownika oraz generowanie haseł na podstawie próby prac magisterskich, tomów AJKLW, pu-

⁴ Przed pochoptnymi decyzjami w sprawie odrzucania leksyki ogólnej jako obcej realiom wiejskim przestrzega J. Kąś. Badacz ten przywołuje przykład *komórki* ‘telefonu’, która pierwotnie była urządzeniem rzadko spotykanym na wsi podhalańskiej i jako taka nie powinna być uwzględniona w leksykonie tego terenu. Dziś z kolei „kiedy nawet babcie *pytlują* przez komórkę, należy ją uwzględnić” (Kąś 2019: 32).

blikacji serii WSR. Podział prac na kolejne etapy nie będzie więc przebiegał wg liter alfabetu jak w słownikach drukowanych, lecz wg doboru źródeł. Ekskercpcja kolejnych tekstów może skutkować modyfikowaniem już istniejących haseł, dlatego jak w wypadku każdego wydawnictwa internetowego ważny będzie czas korzystania ze SJKW. Przyjęcie takiego rozwiązania wynika z faktu, że biorąc pod uwagę docelową wielkość słownika (powyżej 10 000 haseł) oraz kontynuację prac nad słownikami tematycznymi z poszczególnych części Wielkopolski, zamknięcie podstawy materiałowej oraz opracowywanie alfabetyczne haseł odsuwałoby się nieustannie w czasie.

Opracowanie słownika w Internecie da także więcej możliwości prezentacji materiału niż publikacja papierowa. Znikają ograniczenia co do objętości dzieła – nie trzeba będzie więc rezygnować z ciekawych cytatów, w słowniku będzie można zamieścić więcej materiału graficznego, który w wypadku wydań papierowych trzeba ograniczać ze względu na koszty druku, będzie można wreszcie wykorzystać pliki audio i wideo, dla których w słownikach papierowych z oczywistych względów nie ma miejsca. Wydanie internetowe daje też możliwość płynnej struktury artykułu hasłowego, tj. czytelnik sam decyduje, czy chce oglądać hasło w pełnej postaci czy tylko niektóre jego elementy, np. znaczenie i przykłady użycia, ale bez informacji gramatycznej i etymologicznej. Dzięki temu słownik będzie miał charakter naukowy i skorzysta z niego będą mogli lingwiści, ale także amatorzy, którzy nieciekawe dla siebie informacje wyłącza.

Stosunek serii WSR do SJKW. Pomimo podjęcia prac nad słownikiem ogólnowielkopolskim planujemy kontynuować wydawanie regionalnych słowników tematycznych. Po pierwsze, podstawy materiałowe tych dzieł nie są tożsame. WSR to publikacje oparte na materiale zbieranym współcześnie z ograniczonego terenu (wieś, gmina, powiat) wg metody kwestionariuszowej. Do SJKW wejdą także materiały starsze, bez ograniczeń tematycznych. Po drugie, słownik ogólnowielkopolski może interesować tylko część mieszkańców tego regionu. Niespecjaliści (niebędący językoznawcami) poszukują bowiem zazwyczaj informacji poświęconych swojej najbliższej okolicy – te znajdować się będą w tomach WSR.

Spośród czterech polskich dialektów do tej pory opracowania słownikowego nie doczekały się tylko Wielkopolska i Mazowsze (SGM, SGŚI). Ten drugi region poszczycić się jednak może SGOWM, podczas gdy Wielkopolska właściwa nie ma żadnego całościowego opracowania gwarowego. Przedstawiana koncepcja jest próbą wypełnienia owej luki. Za realizacją omówionej koncepcji przemawia kilka argumentów. Badany region jest ważny dla historii polszczyzny (powstawanie języka literackiego) i ciekawy z perspektywy dialektologicznej (stanowi obszar wpływu dwóch języków państw zaborczych, niemieckiego i rosyjskiego, oraz swoiste pogranicze wewnętrzne, Wielkopolska wschodnia vs. pozostała część regionu). Opracowanie leksyki Wielkopolski właściwej umożliwi także porównywanie jej zarówno z innymi obszarami Polski zachodniej (Śląsk i Pomorze), jak i pozostałą częścią kraju.

Bibliografia

- Bąk, P. 1968. *Gwara okolic Kramska w powiecie konińskim. Zarys fonetyki i słowotwórstwa*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Binkowski, M.K. 2009. *Mój słownik gwary pałuckiej*. Żnin: Wydawnictwo Dominika Księskiego „Wulkan”.
- Brzeziński, W. 1982–2009. *Słownictwo krajiackie. Słownik gwary wsi Podróżna w Złotowskim*, t. 1–4. Wrocław i in.: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, t. 5: Wrocław: Jadwiga Brzezińska.
- Giera, M., Jańczak, J. 2005. *Słownik gwary biskupiańskiej*. Przy współpracy Uczniów Zespołu Szkół w Starej Krobi: Zespół Szkół Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 3, Gostyń: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy.
- Gruchmanowa, M. 1970. *Gwary zachodniej Wielkopolski*. Poznań: UAM.
- Gruchmanowa, M. 2003. *Wielkopolskie materiały gwarowe zebrane przez Adama Tomaszewskiego*. W: *taż, Gwary w ojczyźnie i na obczyźnie. Studia*, s. 33–38. Poznań: Wydawnictwo Studiów Polonistycznych.
- Kamińska, M. 1968. *Gwary Polski centralnej*. Wrocław–Warszawa–Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Karaś, H. 2011. *Polska leksykografia gwarowa*. Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kąś, J. 2019. Zmiany w gwarowym systemie leksykalnym a praktyka leksykograficzna. *Gwary Dziś* 11, s. 29–39.
- Kęcińska, J. 2004. *Mały słownik gwary krajeńskiej*. Złotów: s.n. Wielki Buczek: Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego.
- Kobus, J., Migdałek, A. red. 2023. *Słownik języka mieszkańców okolic Pobiedzisk. Przyroda*. Poznań: Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”.
- Kuć, J. 2022. *Historyczne inwentarze notarialne jako źródła do badań językoznawczych*. Lublin: Wydawnictwo „Episteme”.
- Nowak, H. 1970. *Gwary chazackie w powiecie rawickim*. Poznań: PTPN.
- Osovski, B. 2019a. *Wariantywność leksykalno-semantyczna języka wielkopolskich inwentarzy z 2. połowy XVIII wieku. Studia z dialektologii historycznej*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- Osovski, B. 2019b. *W kuchni u pleszewian. Słownik języka i kultury mieszkańców powiatu pleszewskiego*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- Piotrowicz, A. 2007. *Dialektalne podłoże gwary miejskiej Poznania. Zagadnienia leksykalne*. W: *Gwary Dziś 4. Konteksty dialektologii*, red. J. Sierociuk, s. 85–92. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- Piotrowicz, A. 2008. Jeszcze o dialektalnym podłożu gwary miejskiej Poznania. *Białostockie Archiwum Językowe* 8, s. 69–78.
- SGKK: Sawaniewska-Mochowa, Z. red. nauk. 2017. *Słownik gwary i kultury Kujaw*, t. 1. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- SGM: Wronicz, J. red. 2018. *Słownik gwar małopolskich*, t. 1–2, wyd. 2. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN.
- SGOWM: *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur*, t. 1–2. 1987–1991, red. Z. Stamirowska. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich; t. 3. 1993, red. Z. Stamirowska i H. Perzowa. Warszawa–Kraków: IJP PAN; t. 4–5. 2002–2006, red. H. Perzowa i D. Kołodziejczykowa. War-

- szawa–Kraków: Wydawnictwo IJP PAN; t. 6. 2014, red. D. Kołodziejczykowa i K. Sobolewska. Warszawa–Kraków: Wydawnictwo IJP PAN; t. 7–8. 2018–2021. Warszawa–Kraków: IJP PAN.
- SGŚI: Wyderka, B. red. 2000–. *Słownik gwar śląskich*. Opole: Państwowy Instytut Wydawniczy, Instytut Śląski.
- Sierociuk, J. 2012. *Cechy definicyjne gwar w języku mieszkańców wsi*. W: *Z polskich studiów slawistycznych*. Seria 12, t. 1: *Językoznawstwo. Prace na XV Międzynarodowy Kongres Slawistów w Mińsku 2013*, s. 159–166. Warszawa: PAN. Warszawska Drukarnia Naukowa.
- Sierociuk, J. 2016. *Słowniki regionalne jako wstępny etap opracowania Słownika ogólnowielkopolskiego*. W: D.K. Rembiszewska red. *Słowiańskie słowniki gwarowe – tradycja i nowatorstwo*, s. 245–254. Warszawa: Instytut Slawistyki PAN, Łomża: Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów.
- Sobierajski, Z. 1991. Podstawowe założenia metodyczne *Słownika ludowego Wielkopolski*. *Prace Filologiczne* 36, s. 67–77.
- Sobierajski, Z. 1995. *Teksty gwarowe ze środkowej Wielkopolski*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Tomaszewski, A. 1930. *Gwara łopienna i okolicy w północnej Wielkopolsce*. Kraków: PAU.
- Zagórski, Z. 1967. *Gwary północnej Wielkopolski*. Poznań: UAM.

***The concept of Słownik języka i kultury Wielkopolski
(Dictionary of Greater Poland's language and culture)
and the series
Wielkopolskie Słowniki Regionalne (Greater Polish Regional Dictionaries)***

Summary

The Greater Polish dialect is one of the least developed ones in Poland in terms of lexicography. There are amateur dictionaries available and thematic dictionaries on individual parts of the dialect have been published, but there is no lexicographic study covering the entire Greater Poland proper. A publication of this type will therefore fill this gap. Moreover, the existence of dictionaries (or works on them) from other regions will enable comparative and general dialectal studies. This text is a conceptual rather than a material, analytical, or synthetic study. Its objective is to present the idea of a dictionary covering the whole Greater Poland.

Keywords: Greater Polish dialect – lexicography – dictionary.

Adj. Monika Czarnecka